

jącą w ścisłym związku z jego planem racjonalnej organizacji społeczeństwa lub teorią J.J.Rousseau.^{4/}

W innych jeszcze teoriach, mimo że powstały w określonych warunkach historycznych i potężnie wpływały na kulturę i życie społeczne, trudno dopatrzeć się czasu wpływu tendencji społecznych. Taką np. teorią był ideał człowieka ewangelicznego Lwa Tołstoja, lub ideał wiecznego poszukiwacza prawdy, walczącego ze złem moralnym jaki wyciera z autobiografii Mahatmy Gandhiego.^{5/}

Otóż, we wszystkich takich teoriach, nawet tych które były tylko wiernym odbiciem swoich czasów, znaleźć można wartości które są trwałym wkładem do rozwoju kultury i dorobku myśli ludzkiej; wartości, bez których nie można wyobrazić sobie żadnego społeczeństwa ludzkiego o wysokiej kulturze, ani też żadnego, pozytywnego ideału wychowawczego człowieka, opartego na racjonalnych przesłankach myślenia. Dlatego nie wystarcza badać genezę ideałów wychowawczych i wykazywać ich funkcje - trzeba także ideały te oceniać.

2/ Kwintyliusz - Kształcenie mówcy, Księgi I, II, III, przeł. i opr. M. Brożek, Wrocław 1931 s. LXXV-LXXVIII i 9-15

3/ J. Locke - Myśli o wychowaniu, przeł. H. Holzman, Warszawa 1931 s. 2-3, 5-6, 173, 225 i nast.

4/ Platon - Państwo, z dodaniem 7 Ksiąg Praw, przeł. Wł. Witwicki, Warszawa 1938, t. 1-2

Wł. Witwicki - Platon jako pedagog, Warszawa 1947;

Materiały do Studiów Pedagogicznych pod red. B. Suchodolskiego, t. 4, Warszawa 1958, s. 34-37

J.J. Rousseau - Emil czyli o wychowaniu, Wrocław 1955 t. I-II

J. Legowicz - Znaczenie Emila J.J. Rousseau w historii postępowej myśli pedagogicznej, Materiały do Studiów Pedagogicznych pod red. B. Suchodolskiego, t. 4, Warszawa 1958 s. 206-233

5/ Tołstoj Lew Nikołajewicz - Pedagogiczne soczinenija, II dopożn., Moskwa 1953

Lenin - L.N. Tołstoj i jego epoka, art. z 1911 r. w zbiorze "Lenin o Tołstoju", Warszawa 1950 s. 37-42

Gandhi M.K. - Autobiografia. Dzieje moich poszukiwań prawdy, przeł. J. Brodacki z przedm. J. Nehru, Warszawa 1950

Romain Rolland - Mahatma Gandhi, Warszawa 1926